

8.30 – 9.45

Presentationer - Abstracts

3a. Tema Skolutveckling och lärande sal B1 113	sid. 2
3b. Tema Skolutveckling och lärande sal B1 133	sid. 6
3c. Tema IKT och utbildning sal B1 134	sid. 9
3d. Tema Migration och utbildning sal B1 135	sid. 13
3e. Tema Övrigt sal B1 132	sid. 18

3a. Tema Skolutveckling och lärande, sal B1 113

Förändring i praktiken - en longitudinell studie av en specifik kompetensutvecklingsinsats och dess inverkan på lärares praktiker.

Veronica Sülau, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Studiens syfte är att över tid studera en specifik kompetensutvecklingsinsats, Matematiklyftet, och dess inverkan på lärares praktiker. Särskilt fokus läggs på vad som händer i lärarnas samtalspraktik i de kollegiala samtalen, vilka villkor som formar och möjliggör praktiken samt hur lärarna relaterar till det matematiska och didaktiska innehållet i kompetensutvecklingen.

Metod

Studien genomförs som en fallstudie, där fallet valts enligt principen "särskilt gynnsamt fall", och utgörs av fyra skolor i fyra kommuner inom en och samma friskolekoncern. Data i form av observationer och inspelningar av kollegiala samtal, lärares individuella reflektioner och enkäter har samlats in under en treårsperiod.

Teoretisk inramning

För att förstå och beskriva vad som händer i samtalspraktiken samt dess villkorande faktorer kommer teorin om praktikarkitekturer vara behjälplig. Teorin om praktikekologier kan användas för att förstå hur fortbildningspraktiken och undervisningspraktiken relaterar till varandra. Teorier om lärares lärande, reflektionsprocesser och pedagogical content knowledge kan användas för att förstå lärarnas relation till innehållet i kompetensutvecklingsinsatsen.

Förväntade slutsatser

Studien avser att bidra till kunskapen om lärares kollegiala lärande, samt kring relationen mellan kompetensutveckling och lärares individuella reflektioner och dess villkor, över tid.

Relevans för pedagogiskt arbete

Kollegialt lärande är idag ett etablerat koncept inom kompetensutveckling för lärare, men fortfarande saknas empiriska studier över hur lärare lär i dessa miljöer.

Aktionsforskning för vem? Om ambitionen att som forskare vara en jämbördig part.

Lena Karlberg, Karlstads universitet

Syfte/mål

Syftet är att synliggöra och diskutera mitt inflytande som aktionsforskare i avhandlingsarbetet om rektorers förutsättningar att "särskilt verka för att utbildningen utvecklas" (2 kap. 9§ Skollag 2010:800).

Metod

Empirin utgörs av inspelade samtal och intervjuer, observationer och dokument insamlade i aktionsforskningsprojektet, i vilket fem gymnasierektorer verkar för utveckling av utbildningen. Utveckling och forskning bedrivs parallellt i enlighet med den nordiska traditionen för aktionsforskning (Rönnerman & Salo, 2014). Det innebär att jag eftersträvar att som jämbördig part både följa processen och bidra med min kompetens som forskare. Uppmärksamheten riktas mot de förväntningar som kommer till uttryck från övriga deltagare, på mig som doktorand och tidigare processledare för skolutveckling.

Teoretisk inramning

Resultatet analyseras med stöd av en praktikteori, practice architectures, beskriven av Kemmis, Wilkinson, Edwards-Groves, Hardy, Grootenboer och Bristol (2014). Enligt denna förstås den sociala världen som olika praktiker vilka skapas av och skapar arrangemang som kommer till uttryck i form av det som sägs och görs samt individernas relaterande till varandra och omgivningen.

Förväntade slutsatser

Ökad kunskap om forskarens inflytande vid aktionsforskning.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien behandlar forskarens möjlighet att som jämbördig part gå in i ett aktionsforskningsprojekt i syfte att bidra till utveckling av skolans verksamhet.

Samma lärare – olika undervisningspraktiker? En studie av literacy i mellanstadiets ämnesundervisning.

Monika Egelström, Umeå universitet

Syfte/mål

Syftet med denna studie är att bidra till kunskaper om literacy som situerad i olika skolämnens praktiker, framför allt utifrån skriftspråklig mediering. Syfte är också att diskutera vilka möjligheter till literacyutveckling olika skolämnens praktiker kan innebära.

Metod

Matematik- och historieundervisning i fyra mellanstadielklasser vid fyra olika svenska grundskolor har observerats. Klasser har följts där samma lärare undervisar i båda dessa skolämnen, för att förstärka fokus mot just olika skolämnen som meningsbärande för hur literacy används. De undervisande lärarna har också intervjuats.

Teoretisk inramning

Att utveckla literacy förstås i studien som att utveckla en bred repertoar av skriftspråkliga resurser (Freebody & Luke, 1990). Literacy studeras därför utifrån ett situerat praktikbegrepp (Street, 1984), där intresset riktas mot hur skriftspråk används på olika sätt i olika sammanhang. Hur undervisning arrangeras antas i studien utgöra "opportunities to learn" (Hiebert, 2003) för deltagande elever.

I studien används också en aktivitetsteoretisk ansats, där främst Engeströms (2015) teorier för lärande och modell för aktivitetssystem används för analys och förståelse.

Förväntade slutsatser

De observerade lektionerna har i ett första steg analyserats utifrån strukturella aspekter, där tre verksamhetsteoretiska begrepp har utgjort analysredskap. Resultaten hittills indikerar att eleverna i matematik- respektive historieundervisningen möter vissa likartade, men kanske tydligare olikartade praktiker. Dessa resultat har inledningsvis diskuteras utifrån Engeströms (2015) begrepp expanderande respektive reproducerande lärande, vilka medför olika möjligheter för elevers literacyutveckling. För att öka förståelsen kommer ytterligare begrepp från Engeströms (2015) modell att analyseras.

Relevans för pedagogiskt arbete

Att synliggöra ämnesundervisningens praktiker på grundskolans mellanstadium kan bidra dels till diskussioner om literacyaspekters betydelse för elevers möjligheter att lära och utvecklas inom ämneskontexter, dels belysa vikten av att skapa möjligheter för elever att utveckla en bred repertoar av skriftspråksresurser.

*Kollaborativ skrivprocess och kamratrespons med elever i åk 2 –
pilotprojekt inför en aktionsforskningsstudie*
Karin Bybro, Jönköping University

Syfte/mål

Syftet är att presentera resultatet av en pilotstudie och att använda dessa för att dra slutsatser om vilka aspekter som behöver revideras inför designen av huvudstudien. Pilotstudien ingår som en del i ett större licentiatprojekt i pedagogik med inriktning mot didaktik.

Metod

Fem lektioner genomförs och studeras. Elever arbetar två och två i en skrivprocess med inslag av kamratrespons. De skriver en berättelse. Två lärare planerar skrivprocessen tillsammans med forskaren. En lärare samt några elevpar ljudupptas med diktafon. Lektionerna videofilmas med fokus på den plats där läraren ger instruktion.

Teoretisk inramning

Övergripande ramar projektet in av antagandet att människor lär genom att delta i sociala praktiker

och lärande kan således ses som ett socialt fenomen (Wenger, 1998).

Det sociala samspelet elever emellan är inramat av skolan som kulturellt och socialt sammanhang där läraren utgör en viktig part. Läsande och skrivande är en del av det sammanhanget (Liberg, 2006).

Förväntade slutsatser

Pilotstudien förväntas bidra till insyn i hur designen kan utvecklas. Studien som helhet förväntas ge nya kunskaper om användande av kamratrespons i undervisning av elever i yngre åldrar.

Relevans för pedagogiskt arbete

Kamratrespons anses vara ett effektivt inslag i skrivprocessen om det kompletteras med lärarens strukturerade instruktion. (Hoogeveen & Gelderen, 2013). Enligt Kaendler m fl (2014) är elever beroende av varandras unika kunskaper och olika perspektiv. I kollaborativa skrivprocesser får de principiellt ansvar för att dela sina kunskaper. Hur kan det gå till när kamratrespons utövas i svensk skola med elever i yngre åldrar?

3b. Tema Skolutveckling och lärande, sal B1 133

Lärares professionella lärande genom aktionsforskning

Peter Johannesson, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Intresset för lärares professionella lärande som ett sätt att åstadkomma skolförbättring är idag omfattande. Forskningen om lärares professionella lärande tenderar dock att präglas av en process –produktlogik; att professionellt lärande leder till bättre resultat hos elever, och för lite forskning belyser hur lärare lär. Det övergripande syftet med avhandlingen är att undersöka samspelet mellan lärares professionella lärande i aktionsforskningsarbete och deras val av handlingar och aktiviteter i skolans praktik(er), samt vad som möjliggör och begränsar detta lärande.

Metod

Arbetet är en aktionsforskningsstudie där tre olika praktiker kommer att undersökas; klassrumspraktiken, lärarens och undersökarens samtal och analyser av densamma, samt de kollegiala möten där lärarna tillsammans genom aktionsforskning arbetar för att förbättra undervisningen. Observationer och ljudinspelade möten kommer att utgöra primärdata.

Teoretisk inramning

För att analysera de sociala lärandeprocesserna används den sociala lärandeteorin om 'communities of practice' (CoP) (Wenger, 1998) och för att beskriva och analysera de strukturella förutsättningarna för det kollektiva lärandet avser jag använda teorin om praktikarkitekturer (Kemmis et. al., 2014)

Förväntade slutsatser (skriv här)

Förväntade resultat

Studien kan bidra med fördjupad förståelse av hur lärares professionella lärande samspelar med de olika praktiker lärarna verkar i.

Relevans för pedagogiskt arbete

Att veta mer om lärares professionella lärandeprocesser, samt vad som möjliggör och begränsar sådant arbete, är betydelsefullt för att utveckla former för lokalt förbättringsarbete i skolor.

Systematiskt kollaborativt lärande för hela kollegiet – hur kan det möjliggöras?

Åsa Hirsch, Jönköping University/Göteborgs universitet, Mikael Segolsson
Jönköping University & Petter Viklander, Jönköpings kommun

Syfte/mål

Den aktuella studien syftar till att identifiera hinder och framgångsfaktorer i organisationen och genomförandet av ett lärardrivet skolutvecklingsprojekt som spänner över tre terminer på en stor högstadieskola. Projektet involverar hela lärarkollegiet i kollaborativa undervisningsgranskande processer som syftar till att höja kvaliteten i undervisningen. I organisationen och ledningen av detta arbete spelar en grupp mellanledare (här förstelärare) en avgörande roll. Studiens frågeställningar är:

- Hur förändrar skolan sina organisatoriska strukturer för att uppnå systematiskt kollaborativt lärande som involverar hela lärarkollegiet?
- Vilken roll spelar mellanledarna i denna process?
- Vad möjliggör och begränsar rektorns och mellanledarnas strävan att uppnå systematiskt kollaborativt lärande som involverar hela lärarkollegiet?

Metod

Data har samlats in genom observationer, intervjuer och självreflektioner. I huvudsak har kvalitativ innehållsanalys tillämpats för sortering och bearbetning av empiri.

Teoretisk inramning

Studien ramas in utifrån ett verksamhetsteoretiskt perspektiv, där begreppen verksamhetssystem, motsättningar, expanderat lärande och distribuerat ledarskap är centrala i tolkningen av det som sker i planeringen och genomförandet av det följda skolutvecklingsprojektet.

Förväntade slutsatser

Studien visar att skolans sätt att organisera lärardriven skolutveckling - genom att förändra verksamhetssystemets regler, arbetsdelning och medierande artefakter - möjliggör systematiskt kollaborativt lärande och analyser av undervisning där hela kollegiet blir delaktigt. En rad hinder och framgångsfaktorer identifieras.

Relevans för pedagogiskt arbete

Frågan om hur man kan möjliggöra systematiskt kollaborativt lärande, och därmed åstadkomma beprövad erfarenhet, är högst angelägen för många skolor idag.

Undervisning som gör skillnad utifrån elevers perspektiv.

Anki Wennergren, Henrietta Carolsson Godolakis & Frida Wirén

Halmstad högskola

Syfte/mål

Föreliggande studie tar utgångspunkt i en kommun med särskilt stora skillnader i resultat mellan pojkar och flickor i ämnet svenska. En central utgångspunkt var att utgå från eleverna och deras förståelse om vad som påverkar kunskapsutvecklingen i ämnet. Studiens syfte var att identifiera betydelsefulla aspekter för undervisning i ämnet svenska ur elevers perspektiv,

Metod

Samtliga elever i årskurs 8 på en högstadieskola (85) fick besvara en enkät om vad som påverkade deras inställning till undervisning och lärande i ämnet svenska. Av dessa elever deltog 15 även i fokusgruppintervjuer.

Teoretisk inramning

För få fram aspekter av särskild betydelse för kunskapsutveckling användes Illeris teori om lärande: drivkraft, innehåll och samspel. Här fann vi relevanta verktyg för att strukturera elevernas utsagor, analysera och dra slutsatser.

Förväntade resultat och slutsatser

Drivkraftsdimensionen betonades som viktig i elevernas utsagor medan utsagor om kunskapsinnehållet gav en otydlig bild. Eleverna kunde se kopplingar mellan engagemang, relationer och intresse för ämnet men hade svårt sätta ord på innehållet och beskriva vad man som elev förväntas kunna i relation till målen. Graden av tydlighet i innehållsdimensionen kan vara en faktor som starkt påverkar elevers drivkraft. Vi har inte kunnat identifiera aspekter om undervisning som visar påtagliga skillnader mellan pojkar och flickors inställning.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien ger implikation om att undervisning, läraaktiviteter och bedömningsmetoder behöver vara tydligare kopplas till lärandemålen och kommuniceras tillsammans med eleverna. Nästa steg i denna aktionsforskning tillsammans med lärarna är att resultaten ska ligga som underlag för skolans förbättringsarbete.

3c. Tema IKT och utbildning. sal B1 134

Visuell litteracitet som didaktiskt redskap.

Malena Wallin, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Syftet är att utveckla visuell litteracitet hos elever genom ett arbete i flera steg där både bildframställning och bildanalys står i fokus samt att synliggöra elevers kommunikation vid presentationsmomentet.

Metod

Självetnografisk metod med närläsning av elevers arbeten samt deltagande samtal, samt observation av elevers presentationer och ömsesidiga feedback.

Teoretisk inramning

Utgår från visuell litteracitetsforskning med ett multimodalt perspektiv. Litteracitet innebär förmågan att använda textspråkliga färdigheter i sociala sammanhang (Franker, 2011). Visuell litteracitet innebär att förstå innebörden av bilder, kunskap om bildanalys och förmåga att placera den i en kulturell kontext samt att kunna bedöma den estetiska förtjänsten i visuella uttryck (Bamford, 2003). Ron Bleed (2005) betonar också förmågan att producera visuella bilder för att kommunicera koncept och idéer. Multimodala studier syftar till att se hur olika uttrycksformer samverkar. Text, tal och bild utgör modaliteter som studerats.

Förväntade slutsatser

Visuell litteracitet utvecklas i klassrummets sociala sammanhang där elever möts och reflekterar i en lärsituation. Literacyutbildning omfattar, enligt Ludwig (2003), en kritisk dimension som syftar till att eleven utvecklar medvetenhet om språkanvändning. Studien förväntas synliggöra hur elever diskuterar egna och varandras bilder och hur de responderar på varandras feedback.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien har hög relevans för pedagogiskt arbete då den genomförts i klassrumsmiljö och med elevers lärande i fokus. Det förväntade resultatet kan bli föremål för skolutveckling såväl som för fortsatta diskussioner om lärande, visuell litteracitetutveckling inom såväl som utanför bildämnet.

Från pyssel till parafraser? En studie av brytpunkten mellan fritt skapande, digitala medier och kön, i bildundervisningen i grundskolans lägre åldrar.
Stina Wikberg, Umeå universitet

Syfte/mål

Syftet med studien är att undersöka hur undervisning i ämnet bild organiseras och genomförs i grundskolans lägre årskurser, samt hur föreställningar om bild och kön formas och omformas i mötet mellan elever och lärare som undervisar i bild. Särskild uppmärksamhet ägnas frågan om huruvida digitala mediernas större roll i kursplanen i bild i Lgr 11 förändrar uppfattningen om ämnet bild och hur det könas.

Metod

Studien genomförs i form av två delstudier: 1) en etnografisk studie av bildundervisning i årskurserna 3–7 (deltagande observationer och elevintervjuer), samt 2) en kompletterande intervjustudie med lärare som undervisar i bild i dessa årskurser.

Teoretisk inramning

Utöver det övergripande könsperspektiv som jag förstår mitt problemområde genom, kommer ramfaktorteoretiska begrepp och/eller begrepp från kritisk diskurspsykologi att tillämpas i analysen av empirin.

Förväntade slutsatser

Studien kommer att fördjupa samt erbjuda alternativa sätt att förstå resultatet av min tidigare studie av bildundervisning och kön i årskurs 8 och 9. Därutöver kompletterar den, genom studiens fokus på bildundervisning i lägre åldrar och digitala verktyg, den studie av implementeringen av digitala medier i bildundervisning vid högstadiet som är gjord inom ramen för VR-projektet Skolämnesparadigm och undervisningspraktik i skärmkulturen.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien har relevans för pedagogiskt arbete genom att den handlar om och utförs i bildundervisningens praktik, och erbjuder därmed ny kunskap om bildundervisningens villkor i grundskolan.

E-lärandet kräver digital kompetens

Filip Levälähti, Arcada UAC, Helsingfors

Syfte/mål

Digitaliseringen inom utbildningen i en professionshögskola innebär både möjligheter och utmaningar, som ställer höga krav på lärarens pedagogiska digitala kompetens och på förändrade arbetssätt. Målet med denna undersökning var att utreda lärarens syn på vad digitalisering av undervisningen innebär, hur lärplattformen itslearning tillämpas på Arcada UAS och vilka behoven är för att kunna verka i en digital omgivning.

Metod

Ett elektroniskt frågeformulär som bestod av 18 flervals- och öppna frågor skickades ut till samtliga undervisande personal varav 62 personer svarade (svarsprocent runt 50). Svaren analyserades och presenterades på ett öppet "Pedagogisk café".

Teoretisk inramning

E-lärandet är förankrat på strategisk nivå och i en pedagogisk policy som ger ramar för ett gemensamt pedagogiskt tänkande. En välfungerande digitalisering av utbildningen kräver ökad digital kompetens bland lärare. På Arcada tillämpas det europeiska ramverket för digital kompetens (DIGCOMP) som ett verktyg för evaluering av kompetens. "Community of inquiry" används även som ett ramverk för nätbaserad undervisning.

Slutsatser

Undersökningen visade att det finns en positiv attityd till digitaliseringen i undervisningen. Trots detta används digitala verktyg fortfarande främst för att ersätta traditionella aktiviteter. Tre huvudpunkter framstod som centrala för att kunna utveckla den digitala pedagogiken: 1. Tid för lärarna att sätta sig in i ett nytt pedagogiskt tänkande 2. Pedagogisk handledning och inspiration 3. Tekniskt stöd och resurser.

Relevans för pedagogiskt arbete

En välfungerande digitalisering inom utbildningen verkar förutsätta fokusering på kompetensutveckling bland lärare. Detta kräver resurser som på lång sikt kan förväntas resultera i ett väl fungerande digitalt pedagogiskt tänkande.

3d. Tema Migration och utbildning. sal B1 135

”Misstänker vi att hon är analfabet?” –(O)förståelser av nyanlända elever med låg grad av litteracitet i den svenska grundskolan

Malin Brännström, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Att undersöka hur nyanlända elever med låg grad av litteracitet (NLL-elever) konstrueras och förstås genom institutionella diskurser. Med institutionella diskurser menas talet om och praktiker kring dessa elever från representanter för skolan som institution: lärare, rektorer och kommunala tjänstemän inom utbildningssektorn.

Metod

Det empiriska materialet produceras genom etnografiskt fältarbete på tre svenska grundskolor i tre olika kommuner. Klassrumsobservationer, samtal och intervjuer med lärare, elever och skolledare, samt intervjuer med kommunala tjänstemän, såsom skolchefer, utgör grunden för analysen. Teoretisk inramning Presentationen utgår från ett socialkonstruktionistiskt teoretiskt ramverk där vårt sätt uppfatta världen ses som tillfälligt och konstituerat av språket. Diskurser ses som tillfälliga gemensamma förståelser som styr vår världsuppfattning (Foucault, 1993).

Förväntade slutsatser

För en del av studiens informanter framstår NLL-elever som obegripliga och i vissa fall knyts de samman med andra tecken än enbart låg litteracitetsgrad: de konstrueras som ”svaga”, i behov av specialpedagogisk utredning, eller som offer för ”kulturkrockar”.

Relevans för pedagogiskt arbete

Att ha låg grad av litteracitet på modersmålet beror i de flesta fall på kort eller obefintlig skolgång. Statistik från Skolverket (2016) visar att det i Sverige sedan 2008 har skett en stor ökning av nyanlända från länder där skolgång inte är tillgängligt för hela befolkningen. Trots detta, nämns NLL- elever mycket knapphändigt i policy och forskning, både i Sverige och internationellt.

”Det är ju ändå vuxna människor som måste ha något med sig i bagaget så man borde kunna göra utbildningar som kan anpassas.”

Marianne Strömberg & Zorica Zarkovic, Högskolan i Borås

Syfte/mål

Presentationen baseras på några preliminära forskningresultat från en pågående pilotstudie. Det övergripande syftet med pilotstudien är att i dialog med lärare och elever inom en pedagogisk praktik som bedriver Sfi-undervisning, försöka identifiera faktorer som möjliggör eller hindrar elever med kort skolbakgrund att gå vidare till fortsatta studier. Målet är att resultatet ska bidra med kunskaper som kan ligga till grund för utveckling av undervisningsverksamhet som i högre grad gynnar elever med kort utbildningsbakgrund, inom Sfi:s verksamhet. Undersökningens resultat planeras ligga till grund för ett fortsatt forskningsbaserat utvecklingsarbete där centrala frågor kan fördjupas och undervisningspraktiken utvecklas. Följande frågor har varit riktgivande i studien.

- Vilka möjligheter och hinder kan identifieras inom Sfi och dess utbildningspraktik, ur ett organisatoriskt såväl som pedagogiskt perspektiv, som kan påverka vidare studier för elever med kort skolgång?
- Vilka andra villkor och förutsättningar omger dessa elever som har betydelse för studieframgång?
- Vilka erfarenheter, möjligheter och hinder finns inom kommunen när det gäller samverkan kring utveckling av utbildningspraktiker till förmån för den identifierade gruppen?

Metod

Produktion av data har i ett första steg inneburit en samtalsintervju med ansvarig rektor inom Sfi-verksamheten som hade en kartläggande karaktär där verksamheten ur ett ledningsperspektiv speglades i den senaste tidens utmaningar och uppdrag. Statistisk data gällande studieavbrott har sammanställts. Data har också producerats i form av mötesanteckningar från ett samverkansmöte initierat av Sfi ledningen där externa aktörer från arbetslivsförvaltningen, socialtjänsten och arbetsförmedlingen medverkade samt interna aktörer som studievägledare och specialpedagoger. I överenskommelse med ledning och lärarlag planerades och genomfördes observationer i olika klassrum där lärare inom studieväg 1 undervisade.

Observationerna inspirerades av skuggningsmetoden. Skuggning är en form av observation som vanligtvis inbegriper att en forskare nära följer en medlem ur en organisation över tid (Mc Donald, 2005; Nicolini, 2013). McDonald (2005) nämner tre inriktningar; 1) shadowing as experimental learning, 2) shadowing as a means of recording behavior and 3) shadowing as a means of understanding roles and perspectives. I pilotstudien handlar det om skuggning som ansluter till den tredje inriktningen. Förutom skuggningsobservationen har uppföljande individuella kvalitativa intervjuer genomförts med de undervisande lärarna samt med elever inom studieväg 1. Intervjuerna har tagit sin utgångspunkt i metoden som Nicolini (2013) beskriver som ”interviewing the dubble” som innebär att den intervjuade i samtalet får uppgiften att beskriva vilka detaljerade instruktioner som skulle ges till en dubbelgångare så att denna inte blir avslöjad av kollegor och elever.

Teoretisk inramning

De teoretiska utgångspunkterna som studien vilar på har sin bas i det praktikteoretiska fältet närmare bestämt har analyser genomförts med de redskap som teorin om praktikarkitekturer erbjuder. Detta innebär att analysen riktas mot kulturellt-diskursiva, socio-politiska och materiell-ekonomiska ordningar, som skapar såväl möjligheter som begränsningar för praktiken (jmf Schatzki, 2002; Kemmis & Grotenboer 2008). Dessa ordningar är inte enbart fråga om yttre "faktorer" eller omständigheter. Det som sägs, görs och interaktionerna mellan aktörerna i praktiken formar i hög grad också verksamheten. Därför har teorin också en moralisk grund (praxis) för professionens handlingar. Till den teoretiska inramningen har lagts perspektiv som ligger inom interkulturalitetens teoretiska fält med specifikt fokus på interkulturell dialog som metod (Leeds-Hurwitz, 2014).

Förväntade slutsatser

De preliminära slutsatser som ligger till grund för presentationen visar på några områden i undervisningspraktiken som identifieras som möjliggörande eller begränsande i det pedagogiska arbetet med fokus på studief framgång för elever med kort skolbakgrund. Genom analysen av ledningens, lärares och elever tal, handlingar och relationer framträder bilder av hur de kulturella-diskursiva, ekonomiska-materiella samt social-politiska arrangemangen på olika sätt stödjer men också främjar det pedagogiska arbetet inom studieväg 1.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studiens syfte och mål ligger inom ramen för vad som utmärker pedagogiskt arbete som vetenskapligt fält. Utgångspunkten i pilotstudien har inte varit att lösa praktikens problem utan att bistå med och i dialog med lärare och andra aktiva i den pedagogiska praktiken öka förståelsen för komplexa företeelser inom en undervisningskontext med särskilt fokus på att undervisa och skapa förutsättningar för elevers lärande inom studieväg 1.

De sociala praktikerna i skolan när det gäller samarbete mellan modersmållärare och skolans övriga lärare.

Lena Granstedt, Umeå universitet

De senaste åren har nyanlända elever i den svenska skolan stått i fokus, bland annat på grund av det stora antalet asylsökande till Sverige, vilket blivit en utmaning för det svenska skolsystemet. Men också på grund av ändringar i skollagen (3 kap. 12 f §) som gör gällande att från och med januari 2016 ska nyanlända elever få del av sin utbildning i ordinarie klasser redan från början av sin skolgång i den svenska skolan. Konsekvensen av den ändrade lagen blir att all skolans personal kommer att ha ansvar för de nyanlända eleverna och deras skolgång och inte bara lärarna i svenska som andraspråk som det ofta varit. Lagändringen har lett till att Skolverket satsat stort på fortbildning i frågor rörande nyanlända elever. Den riktar sig till personal i skolan och där ingår även modersmållärare och studiehandledare. Dessa statliga initiativ har som mål att stödja hela skolans utveckling så att undervisningen för nyanlända elever kan utvecklas till att bli mer inkluderande. Modersmållärare har härvid en viktig roll vid mottagandet av nyanlända elever och ett samarbete mellan modersmållärare och skolans övriga lärare krävs.

I denna presentation lyfts resultatet av en observationsstudie där tre modersmållärare har observerats under en period av sex månader. Fokus för observationerna har varit "interaktiva möten", i betydelsen sociala praktiker i skolan gällande modersmållärare och deras eventuella deltagande i skolutveckling och samarbete med övrig personal i skolan

Syfte/mål

Syftet med studien är att utforska möten mellan personal i skolan som en av de viktiga dimensionerna som påverkar möjligheterna för modersmållärare att delta och spela en mer aktiv roll i den alltmer kulturellt heterogena svenska skolan.

Metod

Partiell deltagande observation (Perry, 2011).

Teoretisk inramning

Den teoretiska grunden för studien är Stephen May's Critical Multiculturalism (1999) och närmare bestämt May's utforskande av sambanden mellan dominerande grupper och undergrupper

Förväntade slutsatser

Analysen av det insamlade materialet visar att modersmållärarna är involverade i få sådana möten. En fyllig analys av tre interaktiva möten ges.

Relevans för pedagogiskt arbete

Utveckla kunskap om vad som är relevant för sociala praktiker när det gäller samarbete mellan skolans personal

Synen på språk och lärande inom studiehandledning på modersmål.

Boglárka Straszer, Nigar Sadig, Jenny Rosén & Åsa Wedin, Högskolan Dalarna

---

Syfte/mål

Syftet med presentationen är att belysa klass-/ ämneslärares föreställningar om språk och lärande i relation till studiehandledning för nyanlända elever.

Metod

Presentationen bygger på språketnografiska semi-strukturerade forskningsintervjuer med verksamma klass-/ämneslärare i två kommuner med skilda erfarenheter av mottagande av nyanlända elever.

Teoretisk inramning

Studiehandledning på modersmål är en stödinsats i skolan där elevens starkaste språk används som ett redskap i kunskapsutvecklingen inom skolans olika ämnen. Medan den språkliga utvecklingen framförallt är i fokus i andraspråks- och modersmålsundervisningen är studiehandledning en temporär pedagogisk praktik där syftet är att stödja kunskapsinhämtningen och lärandet i skolans ämnesundervisning. Forskning har visat att en framgångsrik studiehandledning förutsätter kontinuerligt samarbete framförallt mellan klass-/ämneslärare och studiehandledare. Analysen tar sin utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv på språk och lärande samt ett kritiskt perspektiv där flerspråkiga dimensioner av lärande genom begreppet transspråkande uppmärksammas.

Förväntade slutsatser

Undersökningens preliminära resultat visar att de intervjuade klass-/ämneslärarna betonar vikten av att ha tillgång till studiehandledare för att möjliggöra nyanlända elevers deltagande och lärande i klassrummet. Klass-/ämneslärarna ser som de viktigaste egenskaperna hos en studiehandledare att ha goda kunskaper både i svenska och elevernas modersmål, medan ämneskunskapers och samarbetsförmågans betydelse oftast nämns i andra hand. I vissa fall uttrycks en förenklad bild av relationen mellan språk och kunskap, där studiehandledning främst förstås i termer av översättning mellan två separata språk. I presentationen problematiseras synen på studiehandledning som översättning i relation till flerspråkighet och lärande.

Relevans för pedagogiskt arbete

Att belysa klass-/ ämneslärares föreställningar om språk och lärande i relation till studiehandledning har stor betydelse för att öka förståelse för mottagande av nyanlända elever i dagens svenska skola.

3e. Tema Övrigt, sal B1 132

Relationell pedagogik – ett växande forskningsfält.

Annika Lilja & Ilona Rinne, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Att presentera relationell pedagogik som forskningsfält genom att ge exempel från empirisk forskning. En studie handlar om betygssamtal mellan lärare och elev på gymnasiet och en studie handlar om förtroendefulla relationer mellan lärare och elev.

Metod

Multimodal analys av videoinspelade betygssamtal mellan en lärare och en elev på gymnasiet samt hermeneutisk analys av observationer i olika klassrum.

Teoretisk inramning

Fenomenologisk hermeneutisk inramning. I analysen av betygssamtal fokuseras begreppet pedagogisk takt, som möjliggör att synliggöra två sammanflätade dimensioner av lärares yrkeskunnsande: en myndighetsutövande och en personlig, mellanmänsklig. I analysen av de förtroendefulla relationerna fokuseras begreppen levd tid, levd kropp och levt rum.

Förväntade slutsatser

Analysen av betygssamtal visar hur lärare hanterar de två dimensionerna av pedagogisk takt i samband med förmedlingen av betyg i ett betygssamtal. Analysen visar att betygsättning som, per definition, inte är någon taktfull handling blir taktfull när betyg ska förmedlas ansikte mot ansikte. Relationen mellan lärare och elev kan därmed ha en påverkan på lärares betygsättning, vilket får konsekvenser för lärares myndighetsansvar, för relationen mellan lärare och elev samt för betygets likvärdighet. Analysen av förtroendefulla relationer visar att elevernas levda verklighet är något lärarna möter och tar emot i klassrummet på olika sätt. Bland annat genom att visa eleverna lika värde, på så vis gest eleverna möjligheter att lära det avsedda innehållet.

Relevans för pedagogiskt arbete

Relationell pedagogik handlar om grundläggande aspekter av läraryrket och de båda studierna konkretiserar hur detta tar sig uttryck i lärares arbete med sina elever.

Gränsdragningar i pedagogisk praktik: Kroppslighet, rörelse och intimitet på fritidshemmet.

Elinor Månsson, Linköpings universitet

Syfte/mål

Syftet med denna presentation är att presentera preliminära analyser av en pilotstudie i ett avhandlingsprojekt inom fritidshem. Det preliminära syftet för forskningsprojektet är att undersöka hur normer för kroppslighet och funktionsvariation formar och formas i fritidshemmets specifika miljöer och aktiviteter.

Metod

Utgörs av en etnografisk deltagande observation på en skola i en storstadsförort. I deltagande observationer har jag följt fritidshemsverksamheten från öppning till stängning och i skiftande aktiviteter, inklusive i F-3 klassrum.

Teoretisk inramning

Den teoretiska inramningen tar sin utgångspunkt i kritiska perspektiv på kroppslighet och funktionsvariation, i relation till normer och skillnadsskapande. Jag använder mig av Deborah Youdells begrepp 'skolning' (schooling) som åsyftar utbildningens normativa, socialiserande produktion av subjektiviteter, i kombination med Sara Ahmeds beskrivning av stoppande av rörelsefrihet för att fenomenologiskt studera skillnadsskapande processer för vad kroppar kan göra.

Förväntade slutsatser

Jag tycker mig se att vissa normerande (pedagogiska) praktiker leder till en uppdelning mellan vilka olika kroppar och beteenden som får utrymme i klassrummen och i fritidshemmets aktiviteter. Reproduktionen av funktionsnormer i relation till ålder, genus, sexualitet, klass och etnicitet kommer till uttryck via olika dimensioner av kroppslighet, rumslighet och materialiteter. Jag undersöker om dessa kan förstås i relation till vissa utbildningsspecifika "förmågor" såsom koncentration, disciplin/kontroll, rationalitet, självständighet, och integritet.

Relevans för pedagogiskt arbete

Forskningens praktiska ansats syftar till att producera kunskap inom ett visst fält för pedagogisk praktik, samtidigt som den kan fungera teoriutvecklande inom en bredare utbildningsvetenskaplig arena.

Genusrelaterade erfarenheter av Idrottsskolan: en grupp flickor berättar.
Peter Carlman & Maria Hjalmarsson, Karlstads universitet

Syfte/mål

Idrottsskolan innebär att flera idrottsföreningar samverkar med skolan, där barn på fritidshemstiden kontinuerligt under en termin ges möjligheten att prova på olika idrotter. Den ska bygga på lek och sätta barnen i centrum och inte vara grundad i organiserad tävlingsverksamhet. Syftet med studien är att bidra med kunskap om flickors erfarenheter av idrottsskolan.

Metod

Studien baseras på upprepade (två tillfällen) fokusgruppsintervjuer med en grupp bestående av sju stycken tioåriga flickor som deltog i en idrottsskola på västsvensk ort. Flickorna hade ingen eller begränsad erfarenhet av organiserad föreningsidrott.

Teoretisk inramning

Studien tar stöd den så kallade "nya" barndomssociologin, vilket innebär att barnet sätts i centrum som en aktiv agent i sociala processer. Vidare omfattar studien ett genusperspektiv i avsikt att belysa genusrelaterade normer och erfarenheter inom idrottsskolans ram.

Förväntade slutsatser

Det preliminära resultatet visar att de intervjuade flickorna beskriver pojkarna i idrottsskolan på ett genusstereotyp vis och som en homogen grupp. Flickornas berättelser visar också att de har mött genusstereotypa uppfattningar från pojkarna om flickor. Enligt deras erfarenheter ges pojkarnas agens mer utrymme och de påverkar aktivt idrottsskolans innehåll.

Relevans för pedagogiskt arbete

Ökad medvetenhet kring genusrelaterade erfarenheter av idrottsskolan kan bidra till att dess arrangörer utvecklar riktlinjer och strategier, avsedda att skapa en verksamhet som möjliggör för fler barn att känna sig delaktiga och inkluderade.

Gränsdragningar i skärningspunkten mellan undervisning och dokumentationspraktik. Hur hanterar skolor reformen om extra anpassningar och särskilt stöd?

Marie Tanner, Kerstin Göransson & Héctor Pérez Prieto, Karlstads universitet

---

Syfte/mål

Den här presentationen fokuserar på en nylig förändring som innebär att regleringen av skolors arbete med "särskilt stöd" nu delas in i två nivåer, "extra anpassningar", med minskade krav på dokumentation, eller "särskilt stöd", för vilket åtgärdsprogram upprättas. Syftet med den här presentationen är att diskutera gränsdragningar som då aktualiseras då denna reform hanteras i lokala skolkontexter, samt hur detta ytterligare kan undersökas empiriskt.

Metod

Med utgångspunkt i en mindre intervjustudie med specialpedagoger, planerar vi en fördjupad fallstudie i tre olika kommuner innefattande observationer, intervjuer, ljudinspelningar från möten samt insamling av dokument.

Teoretisk inramning

Vi utgår från en förståelse av policy som processer som ramar in och formar hur en reform hanteras av aktörer på olika nivåer, konceptualiserat genom begreppet "policy enactment" (Ball et al, 2012). Den förändrade regleringen av stödinsatser kan utifrån detta placeras i skärningspunkten mellan å ena sidan krav på dokumentation och ansvarsutkrävande och å andra sidan krav på att mer tid för undervisning som läraryrkets kärnuppdrag.

Förväntade slutsatser

Preliminära resultat från intervjustudien visar att skolors hantering i hög grad fokuseras på att utarbeta rutiner och dokumentationsformer gällande stödinsatser, vilket behöver samordnas med andra parallella förändringar t.ex. i form av skolans digitalisering. Reformens konsekvenser för undervisningen på klassrumsnivå framträder inte lika tydligt, vilket motiverar behov av ytterligare empiriska studier på skolnivå.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien bidrar med fördjupad kunskap om villkoren för specialpedagogisk verksamhet i relation till dominerande diskurser av individualisering och resultatfokus när det gäller skolans styrning.